

Rafaela Božić

Sveučilište u Zadru
rbozic@inbox.ru

UDK: 811.161.1:378.4>(497.5 Zadar)(091)
821.161.1:378.4>(497.5 Zadar)(091)

Pregledni
Primljeno: 17. 12. 2018.
Prihvaćeno za tisak: 24. 4. 2019.

RAZVOJ PROGRAMA STUDIJA RUSKOGA JEZIKA I KNJIŽEVNOSTI NA VISOKOŠKOLSKIM USTANOVAMA U ZADRU

U članku se prema arhivskoj građi navode i analiziraju podatci o razvoju programa studija ruskoga jezika i književnosti koji se provodio najprije na Filozofskom fakultetu u Zadru, a potom na Sveučilištu u Zadru. Analiza pokazuje, s jedne strane, tradicionalno postavljen okvir – temeljni jezični kolegiji jezične vježbe i kolegiji iz suvremenog ruskog jezika (prema jezičnim razinama) upotpunjeni su kolegijima iz književnosti postavljenim kronološki (osim u slučaju starije ruske književnosti). S druge strane, uočen je i dinamični element programa – kolegiji koji prate nove tendencije u filološkim studijima: poglavito okrenutost prema medijima, traduktologiji, jezičnoj igri i sl. Nedostaju kolegiji iz šireg spektra rusistike: film, politika i sl., ali se takvi sadržaji nastoje dati kroz druge kolegije, tako da studenti ipak na studiju mogu dobiti i temeljna znanja i o ovim segmentima rusistike.

Ključne riječi: rusistika, zadarska rusistika

Uvod

Studij ruskoga jezika i književnosti na rusistici u Zadru započeo je 1956., tj. ponovnim početkom visokoškolskog obrazovanja u Zadru osnivanjem Filozofskog fakulteta u Zadru (najprije u okviru Sveučilišta u Zagrebu, a potom Sveučilišta u Splitu) (Božić, Matek Šmit 2016: 7). Tijekom sada već više od šezdeset godina izvođenja ovoga studija program se, naravno, mijenjao i razvijao – u skladu sa svjetskim trendovima – posebice treba istaknuti veliku promjenu 2001. godine (v. <https://www.azvo.hr/hr/visoko-obrazovanje/bolonjski-proces>) kad je naša zemlja pristupila bolonjskom procesu te su se stari diplomski studiji reformirali u nove preddiplomske i poslijediplomske „bolonjske“ studije.

Govoriti o razvoju programa nije jednostavno. Naime, nisu sačuvani (ako su uopće i postojali) programi na temelju kojih je otvoren studij i izvođena nastava, a također nisu sačuvani (a nisu ni postojali, jer ih nastavnici nisu

morali predati¹) silabusi, odnosno nastavni planovi. Dakle, za prvih nekoliko godina (desetljeća) bilo je potrebno rekonstruirati program prema podacima iz dosjea diplomiranih studenata koji se čuvaju u arhivu Sveučilišta u Zadru te razgovorima s Olgom Ostrogorski-Jakšić² koja je na zadarskoj rusistici počela raditi gotovo od samih njezinih početaka (tj. svega nešto malo više od godinu dana nakon njezina osnutka). Kako prije dolaska prof. Nikolaja Preobraženskog nije na zadarskoj rusistici bilo profesora i kako su zbog toga u Zadar dolazili i održavali nastavu eminentni stručnjaci iz Zagreba (prof. Flaker i dr.), moglo se pretpostaviti da se taj program rukovodio programom Sveučilišta u Zagrebu, posebice stoga što se u arhivu Sveučilišta u Zadru čuva zagrebački program iz 1978. – dakle, kao program prema kojem se i u Zadru izvodila nastava studija ruskoga jezika i književnosti.

Promatrajući arhivski materijal³ ponajprije je moguće uočiti razliku između studiranja predmeta kao prvog glavnog ili drugog glavnog. Prvi glavni predmet slušao se četiri godine, a drugi tri godine te je za pretpostaviti da su i u programima postojale razlike. I u nazivu programa postojala je razlika: (prvi glavni) *Ruski jezik i književnost* ili (drugi glavni) *Ruski jezik s pregledom književnosti*.

U prvoj generaciji upisanih (diplomirali 1961.) nitko nije diplomirao ruski jezik kao prvi glavni jezik, a sedmero ih je diplomiralo *Ruski jezik s pregledom književnosti* (tj. kao drugi glavni jezik).⁴ Godine 1962. nitko nije diplomirao ruski jezik kao prvi glavni, a troje ga je diplomiralo kao drugi glavni. Godine 1963. opet ga nitko nije diplomirao kao prvi glavni, a troje ga je diplomiralo kao drugi glavni. Slična je situacija i 1964. (dvoje kao drugi glavni) i 1965. (dvoje kao drugi glavni).

¹ Prema riječima Olge Ostrogorski-Jakšić.

² Na ovim i svim ostalim razgovorima i na svemu što je učinila za rusistiku u Zadru, izražavam Olgi Ostrogorski-Jakšić neizmjernu zahvalnost.

³ Pregled diplomiranih studenata od 1956. do 1976. objavljen je u *Dvadeset godina...*, a te i sve kasnije godine u *60 godina*.

⁴ Ruski jezik se predavao i kao izborni kolegij (Svjetski jezik). Studenti koji nisu studirali jezike morali su imati u programu i jedan svjetski jezik. Oni studenti koji su u osnovnoj i srednjoj školi učili ruski jezik, birali su za Svjetski jezik ruski jezik. Taj se kolegij predavao 2 sata tjedno, a prvih nekoliko godina radilo se u dvije grupe. Jednu je vodila Olga Ostrogorski-Jakšić, a drugu Ante Muljačić. Što se i kako radilo kod A. Muljačića sada je nemoguće utvrditi. U razgovoru s Olgom Ostrogorski-Jakšić doznajem da su se na njezinu kolegiju birali tekstovi prema studijskoj grupi studenta te su se oni čitali i prevodili (kako bi kasnije student mogao pratiti stručnu literaturu iz predmeta koji je studirao). Ruski su kao obavezni slavenski jezik slušali i studenti Hrvatskoga jezika i književnosti (oni su čitali književne tekstove i na ispitu uspoređivali ruski i hrvatski jezik), a kasnije se, uvođenjem lektorata iz Poljskog jezika i povećanjem obaveza na rusistici za predmetnu nastavnicu Olgu Ostrogorski-Jakšić, gubi ruski kao obavezni za kroatiste. Danas se ruski jezik kao svjetski jezik može izabrati u Centru za strane jezike, a kroatisti uz ruski u Centru za strane jezike mogu u okviru Odjela izabrati kao izborni jezik i Češki jezik.

Prvi program

Prvi program rekonstruiran prema arhivskim podacima (generacija studenata iz 1959./1960., tj. upis u zimski semestar akad. god. 1959./1960.).

I. godina (1. i 2. semestar)

Stručne programske osnove	Zimski			Stručne programske osnove	Ljetni		
	P	S	V		P	S	V
Vježbe iz RJ ¹ 1			75	Vježbe iz RJ 1			75
Povijest ruskog književnog jezika I dio	15	15		Uvod u historijsku gramatiku RJ	30	15	
Latinski ²				Klasicizam i predromantika	30	15	
Predvojnička obuka ³				Starocrkvenoslavenski	30		

II. godina (3. i 4. semestar)

Stručne programske osnove	Zimski			Stručne programske osnove	Ljetni		
	P	S	V		P	S	V
Vježbe iz RJ 2			60	Vježbe iz RJ 2			60
Predavanja iz historijske gramatike	30	30		Predavanja iz hist. gramatike	30	30	
Ruski realizam	30	30		Ruski realizam	30	30	
Kultura ruske književne riječi (fakultativno)		30		Uvod u pedagogiju	30	15	
Uvod u pedagogiju	30	15					

⁵ Tamo gdje je moguće, radi uštede prostora, rabe se kratice RJ – za ruski jezik i RK – za ruska književnost.

⁶ Gdje je tablica prazna – u arhivskim podacima nije bilo podatka.

⁷ Predvojnička se obuka navodi i u nekim drugim semestrima. Nije sasvim jasno kako su je upisivali i koliko je dugo trajala.

III. godina (5. i 6. semestar)

Stručne programske osnove	Zimski			Stručne programske osnove	Ljetni		
	P	S	V		P	S	V
Vježbe iz RJ 3			45	Vježbe iz RJ 3			45
Predavanja iz RJ	30	30		Predavanja iz RJ	30	30	
Ruski realizam	30	30		Ruski realizam	30	30	
Normativna gramatika		30					
Uvod u pedagogiju	30	15		Uvod u pedagogiju	30	15	

IV. godina (7. i 8. semestar)

Stručne programske osnove	Zimski			Stručne programske osnove	Ljetni		
	P	S	V		P	S	V
Vježbe iz RJ 4			75	Vježbe iz RJ 4			75
Suvremeni ruski književni jezik (Predavanja iz suvremenog ruskog književnog jezika)	30	30		Suvremeni ruski književni jezik (Predavanja iz suvr. rus. knj. j)	30	30	
Novija ruska književnost	30	30		Novija RK	30	30	
Proseminar iz normativne ruske gramatike		30					

Prvi dostupni program

Prvi nastavni plan studija ruskoga jezika i književnosti dostupan u arhivu Sveučilišta u Zadru je nastavni plan iz 1978. Plan sadržava dvanaest stranica, a na naslovnoj stranici naveden je Zagreb, iako je zaderski Filozofski fakultet 1974. godine prešao u sastav novoosnovanog Sveučilišta u Splitu (<http://www.unizd.hr/o-nama>). Uz nastavni plan studija ruskoga jezika i književnosti navodi se i plan nastave studija češkoga jezika i književnosti koji također ima 12 stranica. Autor programa nije naveden.

S obzirom na to da se u Zadru nikada nije izvodio studij češkoga jezika i književnosti, za pretpostaviti je da se uistinu radilo o zagrebačkom programu Odsjeka za slavenske jezike i književnosti prema kojem je i u Zadru izvođena nastava na studiju ruskoga jezika i književnosti, dok program češkoga jezika nije za Zadar bio relevantan.

Program studija ruskoga jezika i književnosti bio je nastavničkoga smjera te su se studenti u okviru ovoga četverogodišnjeg programa, kako se navodi u nastavnom planu, osposobljavali za nastavnički rad u okviru svih programa nastave ruskog jezika i književnosti (redovitih, fakultativnih i izbornih), a po završenom studiju bili su osposobljeni za obavljanje nastavničke djelatnosti u predškolskim, osnovnoškolskim, srednjoškolskim ustanovama i ustanovama za obrazovanje odraslih (NP 1978: 1). Studij ruskoga jezika bio je dvopredmetan, odnosno obavezno se povezivao se s još nekim (bilo kojim) nastavničkim profilom.

Dalje se u nastavnom planu navode tablice s predmetima stručnih programskih osnova i kratkim pregledom sadržaja navedenih kolegija.

I. godina (1. i 2. semestar), str. 2.

Stručne programske osnove	Zimski			Stručne programske osnove	Ljetni		
	P	S	V		P	S	V
Govorne vježbe			60	Govorne vježbe			60
Fonetika RJ	30			Fonetika RJ	30		
Fonetski praktikum			15	Fonetski praktikum			15
Elementarna gramatika	15	15		Elementarna gramatika	15	15	
Uvod u lingvistiku	15			Uvod u lingvistiku	15		
Književni proseminar		30		Knjiž. proseminar		2	

Svi predmeti ukupno tijekom godine 360

Na str. 2 a daje se kratak opis svih navedenih kolegija⁸.

⁸ S obzirom na brojnost i lakšu dostupnost novijih programa i u njima opisā kolegija, opisi novih kolegija neće se navoditi. Opisi se navode zbog njihove teže dostupnosti. Podatci se navode doslovno (prema pravopisu upotrijebljenom u nastavnom planu): „Fonetika ruskog jezika: U ovom se predmetu studenti upoznaju s fonetskim pojavama tipičnim za suvremeni ruski jezik (redukcijom samoglasnika, parovima palataliziranih i nepalataliziranih suglasnika itd.), da bi na kraju dobili potpuni fonološki sustav suvremenog ruskog jezika. S tim se u vezi objašnjava i morfonemski princip ruskog pisma.

II. godina (3. i 4. semestar), str 3.⁹

Stručne programske osnove	Zimski			Stručne programske osnove	Ljetni		
	P	S	V		P	S	V
Govorne vježbe			30	Govorne vježbe			30
Morfologija suvr. RJ	30			Morfologija suvr. RJ	30		
Tvorba riječi i akcentologija suvr. RJ	15			Tvorba riječi i akcentologija suvr. RJ	15		
Vježbe iz morfologije suvremenog ruskog jezika			30	Vježbe iz morf. suvremenog RJ			30

Fonetski praktikum: Ove su vježbe zasnovane tako da praktički uvježbavaju izgovor svih ruskih fonema (s njihovim alofonima), a odvijaju se u fonetskom kabinetu.

Elementarna gramatika: Ovdje se provjerava i proširuje poznavanje morfologije ruskoga jezika, da bi studenti bili pripremljeni za kolegij morfologije na II godini.

Govorne vježbe: Zasnovane su na odabranim tekstovima, koji su metodički obrađeni tako da vježbe imaju karakter leksičko-gramatičkih vježbi.

Uvod u lingvistiku: Ovdje se daju opći lingvistički pojmovi s osobitim osvrtom na pojave u suvremenom ruskom i hrvatskom ili srpskom jeziku.

Književni proseminar: Ruski književni pojmovi protumačeni u analizi karakterističnih oblika i književnih vrsta u njihovu povijesnom redoslijedu. Temelji periodizacije ruske književnosti s obzirom na kulturnu povijest ruskoga društva. Ruska književnost u odnosu prema drugim književnostima istočnih Slovena. Mjesto ruske književnosti u evropskom književnom kontekstu. Društvene funkcije ruske književnosti.“

⁹ „Morfologija suvremenog ruskog jezika (str 4): U ovom se predmetu student upoznaje sa svim oblicima, pri čemu se obraća pažnja na morfološke kategorije i njihovo povezivanje, tako da i „iznimni“ oblici ulaze u određeni sustav. Neprestano se vrši kontrastivno promatranje pojave u ruskom i materinjem jeziku.

Tvorba riječi i akcentologija suvremenog ruskog jezika: U ovom se predmetu inzistira na uočavanju morfemske građe oblika, da bi se, na osnovi naučenog, mogla razumjeti tvorba postojećih oblika i predviđati tvorba nepoznatih leksičkih jedinica. Akcenatske su pojave usko s time povezane, pa se zato i one s toga gledišta obrađuju. I ovdje je neprestano prisutno kontrastivno promatranje.

Vježbe iz morfologije: One prate predavanja iz morfologije, pri čemu se želi, nakon protumačenih pojava, stvoriti određeni automatizam pri njihovoj upotrebi.

Govorne vježbe: Obrađuju određene tematske krugove i stvaraju govorne navike.

Vježbe prevodenja: Zasnovane su na kontrastivnom promatranju raznih problema koji se pojavljuju pri prevodenju. Problemi se nastoje grupirati i za njih dati određeni „ključevi“ za rješavanje.

Ruska književnost: Ruska književnost predaje se u odabranim poglavljima njezine povijesti s težištem na književnosti 19. i 20. st. s naglaskom na teorijskom osmišljavanju pojava unutar evropskog književnog i kulturnog konteksta. Predavanja su ciklička.

Književni proseminar: Obrađuje ruske književne pojmove protumačene u analizi karakterističnih oblika i književnih vrsta, a na tekstovima ruske književnosti.“

Vježbe prevođenja		15	Vježbe prevođenja		15
Ruska književnost	30		Ruska književnost	30	
Književni proseminar		30	Književni proseminar		30
TJEDNO 5/7					
Svi predmeti ukupno tijekom godine 360					

III. godina (5. i 6. semestar), str. 6.

Stručne programske osnove	Zimski			Stručne programske osnove	Ljetni		
	P	S	V		P	S	V
Govorne vježbe			30	Govorne vježbe			30
Sintaksa suvr. RJ	30			Sintaksa suvr. RJ	30		
Vježbe iz sintakse suvremen. ruskog jezika		30		Vježbe iz sintakse suvremen. ruskog jezika		30	
Vježbe prevođenja			15	Vježbe prevođenja			15
Ruska književnost	30			Ruska književnost	30		
Književni seminar		30		Književni seminar		30	
Opća metodika nastave stranog jezika	30			Opća metodika nastave stranog jezika	30		
Vježbe iz metodike nastave ruskog		15		Vježbe iz metodike nastave ruskog		15	
Svi predmeti ukupno tijekom godine 360 + 90							

IV. godina (7. i 8. semestar), str. 8.¹⁰

¹⁰ „Sintaksa suvremenog ruskog jezika (sve na str 7): U tome se predmetu studenti upoznaju sa svim tipovima vezivanja riječi u sintagme i na toj osnovi, sa tipovima rečenica, pri čemu se kontrastivno proučavaju odgovarajuće pojave u ruskom i materinjem jeziku.

Vježbe iz sintakse suvremenog ruskog jezika: One prate gradivo predavanja i uvježbavaju rješavanje problema u sintaksi.

Govorne vježbe: Na višoj razini (s obzirom na II godinu) stvaraju govorne navike.

Vježbe prevođenja: Dalje kontrastivno obrađuju probleme prevođenja s ruskog na materinji jezik, i obratno. Pri tome se uvijek nastoji da se problemi tipiziraju i nađu „ključevi“ za njihovo rješenje.

Jezični proseminar: Na njemu se pojave u suvremenom ruskom jeziku osvjetljavaju

Stručne programske osnove	Zimski			Stručne programske osnove	Ljetni		
	P	S	V		P	S	V
Govorne vježbe			15	Govorne vježbe			15
Seminar iz ruskog jezika		30		Seminar iz RJ		30	
Vježbe iz ruske stilistike			30	Vježbe iz R stilistike			30
Vježbe prevođenja			15	Vježbe prevođenja			15
Ruska književnost	30			Ruska književnost	30		
Književni seminar		30		Književni seminar		30	
Metodika nastave RJ	30			Metodika nastave RJ	30		
Vježbe iz metodike nastave ruskog jezika			15	Vježbe iz metodike nastave ruskog jezika			15
360 + 90							

Posebna pažnja posvećuje se nastavi iz metodike (II i 12 str).¹¹ Na žalost ne daju se podatci o izbornim kolegijima i općim programskim osnovama.

tumačenjem historijskih stanja. Ovo se vrši uz kontrastivno promatranje odgovarajućih pojava na ruskom i materinjem jeziku.

Ruska književnost: Isto kao u II godini.

Književni proseminar (str. 5): Polazi od analize pojedinih tekstova karakterističnih za stanovitu stilsku formaciju ili književnu vrstu. Posebno se značenje daje tekstovima 20. stoljeća i suvremene književnosti.

Seminar iz ruskog jezika str 9: Nakon savladanog „Uvoda u lingvistiku“ (u I godini), nakon savladanog gradiva u toku triju godina studija, na seminaru se obrađuje lingvistička problematika na gradi suvremenog ruskog jezika, ali i opet promatrana kontrastivno (ruski jezik – hrvatski ili srpski jezik).

Vježbe iz ruske stilistike: Prođeno gradivo fonetike, morfologije i sintakse čvrsta je podloga za razmatranje stilova u suvremenom ruskom jeziku (i njihove upotrebe), uz neprestano uspoređivanje s našim stanjem na tom području.

Govorne vježbe: Dalje na proširenoj leksici, razvijaju govorne navike i vještine, pripremajući studenta za dobro obavljanje budućeg nastavničkog poziva.

Vježbe prevođenja: Nastavljaju obradu vječne problematike dobrog (brzog i točnog) prevođenja s jednoga jezika na drugi.

Ruska književnost: Isto kao i u III godini s time što se studenti upućuju da prije završnog ispita u pregledu savladaju povijesnu građu koja nije obuhvaćena kolegijima II-IV godine. Književni proseminar: Isto kao u III godini s time što studenti mogu upisivati i seminar za staru rusku književnost (od početka slavenske pismenosti do baroka).“

¹¹ „Programske osnove

Ciljevi: Pošto su se u III godini studenti upoznali s osnovama teorije nastave ruskog jezika, i kroz rad u seminaru i vježbama stekli uvid u način rada u razredu, u IV godini ulaze u bit nastavnog procesa i kroz vježbe i seminare analiziraju i usvajaju tehnike rada u razredu.

Program u 80-im godinama

I. godina (I. i 2. semestar)

Stručne programske osnove	Zimski			Stručne programske osnove	Ljetni		
	P	S	V		P	S	V
Jezične vježbe I			90	Jezične vježbe I			90
Elementarna gramatika	30			E. gramatika	30		
Uvod u studij RJ	30			Uvod u studij RJ	30		
Uvod u studij RK	30			Uvod u studij RK	30		

Metodski se blok u IV godini sastoji iz predavanja, vježbi i seminara.

Zimski semestar: 2 sata predavanja + 1 sat seminara

Ljetni semestar: 1 sat seminara + 2 sata vježbi

Predavanja: naziv kolegija: Metodika nastave ruskog jezika i književnosti 30 sati

Program predavanja:

Pregled metodskih pravaca i metodskih sistema do danas. Nastava ruskog jezika u nas od 1945. Do danas. Opći problemi nastave ruskog jezika, predmet, cilj i sadržaj nastave. Nastavni proces, etape, uzimanje novog, govorne i jezične vježbe, ponavljanje. Metodika sata, klasifikacija i struktura sati. Samostalni rad učenika na satu, zorna sredstva, priprema nastavnika za sat. Problemi nastave fonetike, kontrastivni pristup glasovima, intonaciji, akcentu. Aktivni i pasivni rječnik, produktivno i reproduktivno usvajanje leksika. Leksička jedinica kao kompleksna jezična pojava. Gramatičke, semantičke i ostale komponente leksičkih jedinica. Tretman značenja. Metodika usvajanja leksike. Zadaci i ciljevi nastave gramatike. Gramatički minimum. Leksički pristup usvajanju gramatičkih kategorija. Ostali morfološko-sintaksni pristupi u metodici nastave. Metode razvijanja govornih navika. Razgovor. Razni oblici izlaganja i prepričavanja. Mjesto čitanja u osnovnoj i srednjoj školi. Tehnika čitanja. Oblici i forme čitanja. Rad na književnom djelu. Rad na tekstu i, ostali pomoći oblici rada. Plan. Kompozicija. Karakteristika: povijesna, književna, ideološka. Jezik književnog djela. Pojam o književnim vrstama. Razvijanje pismenog izražavanja. Oblici pismenih vježbi. Planiranje nastavnog gradiva. Ponavljanje i ocjenjivanje. Vanškolski oblici rada. Seminar iz metodike: 30 sati: (str. 12): Studenti koji iz metodike pišu diplomsku radnju, u grupi od najviše 5 studenata s nastavnikom na seminaru rade na metodologiji izrade diplomske radnje u zimskom ili ljetnom semestru. Ostali studenti na seminaru biraju jednu od sljedećih tema: pedagoške implikacije kontrastivne analize, psiholingvistika u nastavi ruskog jezika, sociolingvistika u nastavi ruskog jezika, razlike u dobnim skupinama učenika. (Popis nije zatvoren već se može na prijedlog nastavnika ili studenata upotpuniti i drugim temama). Rad na seminaru sastoji se od referata i diskusija i ilustracija u obliku mikro-nastave.

Vježbe iz metodike – 35 sati: Praktičan rad na mikro i makro planiranju, testovima, izradi jezičnih vježbi, izradi sekvenci programiranog materijala. Izrade tih materijala predviđa se u grupama pod rukovodstvom nastavnika.“

II. godina (3. i 4. semestar)

Stručne programske osnove	Zimski			Stručne programske osnove	Ljetni		
	P	S	V		P	S	V
Jezične vježbe II			60	Jezične vježbe II			60
Suvremeni ruski jezik II/Morfologija	30	30		Suvremeni ruski jezik II/Morfologija	30	30	
Starocrkvenoslavenski jezik	15	15		Starocrkvenoslavenski jezik	15	15	
(Novija) Ruska književnost II	30	30		(Novija) Ruska književnost II	30	30	

III. godina (5. i 6. semestar)

Stručne programske osnove	Zimski			Stručne programske osnove	Ljetni		
	P	S	V		P	S	V
Jezične vježbe III			45	Jezične vježbe III			45
Suvremeni ruski jezik III/Sintaksa	30	30		Suvremeni ruski jezik III/Sintaksa	30	30	
Metodika nastave ruskog jezika	30			Metodika nastave ruskog jezika	30		
(Novija) Ruska književnost III	30	30		(Novija) Ruska književnost III	30	30	
Poljski jezik			30	Poljski jezik			30

IV. godina (7. i 8. semestar)

Stručne programske osnove	Zimski			Stručne programske osnove	Ljetni		
	P	S	V		P	S	V
Jezične vježbe IV			45	Jezične vježbe IV			45
Suvremeni ruski jezik III/Leksikologija	30	30		Suvremeni ruski jezik III/Leksikolog.	30	30	
Starija ruska književnost	15	15		Starija RK	15	15	
(Novija) Ruska književnost IV	30	30		(Novija) Ruska književnost IV	30	30	
Poljski jezik			30	Poljski jezik			30

Program iz 1995.

Elaborat iz 1995. „O nastavnom planu i programu dvopredmetnog redovnog dodiplomskog sveučilišnog studija Ruskog jezika i književnosti u Zadru“ potpisuje dr. sc. Višnja Rister, tadašnja predstojnica Odsjeka. Elaborat ima 25 stranica, uz prilog: „Prijedlog sadržaja samoanalize ustanova visokog obrazovanja“ (koji ima dodatnih 6 stranica).

U opisu zvanja u elaboratu se ističe kako je diplomirani student dvopredmetnog studija ruskog jezika i književnosti „osposobljen (je), prvenstveno, za nastavnika ruskog jezika na svim prosvjetnim ustanovama, od specijaliziranih doškolskih ustanova u kojima se uči ruski kao strani jezik, preko osnovnog i srednjeg školstva, do rada na visokoškolskim ustanovama u funkciji lektora ili predavača ruskog jezika“ (str. 3). Ističe se također „ovaj profil stručnjaka neophodan je kako u gospodarstvu, tako i u različitim službama kao prevoditelj (korespondent-prevoditelj)“ (isto). „Svoje mjesto on pronalazi u različitim poslovima u turizmu ili pak poslovima vezanim za turizam, a zbog poznavanja ruske civilizacije vjerujemo da je upravo on najpozvaniji da bude vodič hrvatskih turista u Rusiji“ (isto).

Trajanje studija je četiri godine, a ukupno trajanje zajedničkih programskih osnova – dvije godine (str. 3).

Nadalje se o svakom predmetu daje sadržaj predmeta, način izvođenja nastave, literatura te tjedni, semestralni i godišnji broj sati (str. 4–15).

Bodovni sustav još nije bio uređen te se u elaboratu navodi kako će biti uređen naknadno (str. 15).

Govoreći o usporedivosti zadarskog studija s drugim studijima navodi se da je to specifičan studij i to dvostruko. Jedna od specifičnosti koje se ističu o studiju je ta da je dvopredmetan – uz najčešću vezu s drugim filologijama za ovaj dio Hrvatske ističe se posebno zanimljiva mogućnost veze s Poviješću umjetnosti ili Arheologijom (str. 15). U odnosu na zagrebačku rusistiku ističe se mnogo bolja kadrovska situacija na zagrebačkoj rusistici što u Zagrebu omogućava razgranatiju profilaciju, čak i na dodiplomskom studiju Ruskog jezika i književnosti (str. 16). Ipak je to program koji se prilaže za usporedivost, iako se ističe da je zadarski program vjerojatno najusporediviji s češkim i poljskim rusistikama (str. 16). U odnosu na zagrebačku rusistiku ističe se činjenica da se u Zadru obučavaju „multifunkcionalni kadrovi“ (str. 22) te da je na potezu od Istre do Hercegovine ovo jedina rusistika (isto).

Iako tada još nije bilo uvedeno anketiranje studenata i njihovo ocjenjivanje nastave, u elaboratu se ističe da su pri izradbi programa bili konzultirani studenti III. i IV. godine studija (ocjena kojih jest 4,5) i koji su

„znatno doprinijeli kvaliteti izradbe plana i programa studija“ (23). Ističe se da je program studija „prilagođen studentu prosječne inteligencije i odgovarajuće srednjoškolske naobrazbe“ (23).

Ističe se također da je plan i program vertikalno i horizontalno strukturiran (23).

Navodi se i opterećenje studenata, tj. broj sati u dodiplomskom studiju:

- a) U prvoj godini 12 sati tjedno; 180 semestralno; 360 godišnje.
- b) U drugoj godini 14 sati tjedno; 210 semestralno; 420 godišnje.
- c) U trećoj godini: 15 sati tjedno; 225 semestralno; 450 godišnje.
- d) U četvrtoj godini: 13 sati tjedno; 195 semestralno; 390 godišnje.
- e) Cjelokupan studij traje ukupno 1620 sati (str. 24).

U elaboratu se nadalje navode kvote, uvjeti za prelazak u višu godinu studija i opće informacije o prostoru i opremi (primjerice nedostatak fonolaboratorija¹²).

Program („Diplomirani student dvopredmetnog studija Ruskog jezika i književnosti“) sastoji se od glavnoga dijela (25 stranica) i priloga¹³.

I. godina (1. i 2. semestar)

Stručne programske osnove	Zimski			Stručne programske osnove	Ljetni		
	P	S	V		P	S	V
Jezične vježbe I			90	Jezične vježbe I			90
Elementarna gramatika	30			E. gramatika	30		
Uvod u studij RJ	30			Uvod u studij RJ	30		
Uvod u studij RK	30			Uvod u studij RK	30		

¹² Nemamo ga ni danas.

¹³ Program nije dan u tablicama, ali pokušavajući ujednačiti sve programe ovako ga ovdje navodimo.

II. godina (3. i 4. semestar)

Stručne programske osnove	Zimski			Stručne programske osnove	Ljetni		
	P	S	V		P	S	V
Jezične vježbe II			60	Jezične vježbe II			60
Suvremeni ruski jezik II/Morfologija	30	30		Suvremeni ruski jezik II/Morfologija	30	30	
Starocrkvenoslavenski jezik	15	15		Starocrkvenoslavenski jezik	15	15	
(Novija) Ruska književnost II	30	30		(Novija) Ruska književnost II	30	30	

III. godina (5. i 6. semestar)

Stručne programske osnove	Zimski			Stručne programske osnove	Ljetni		
	P	S	V		P	S	V
Jezične vježbe III			45	Jezične vježbe III			45
Suvremeni ruski jezik III/Sintaksa	30	30		Suvremeni ruski jezik III/Sintaksa	30	30	
Metodika nastave ruskog jezika	30			Metodika nastave ruskog jezika	30		
(Novija) Ruska književnost III	30	30		(Novija) Ruska književnost III	30	30	
Poljski jezik			30	Poljski jezik			30

IV. godina (7. i 8. semestar)

Stručne programske osnove	Zimski			Stručne programske osnove	Ljetni		
	P	S	V		P	S	V
Jezične vježbe IV			45	Jezične vježbe IV			45
Suvremeni ruski jezik III/Leksikologija	30	30		Suvremeni ruski jezik III/Leksikolog.	30	30	
Starija ruska književnost	15	15		Starija RK	15	15	
(Novija) Ruska književnost IV	30	30		(Novija) Ruska književnost IV	30	30	
Poljski jezik			30	Poljski jezik			30

„Bolonja“ (2005. – 2006.)

Prije prelaska na bolonjski sustav dogodila se iznimno važna promjena. Filozofski fakultet u Zadru koji je dvadesetak godina djelovao kao dio Sveučilišta u Splitu prerastao je u prvo integrirano hrvatsko sveučilište: „Osnivanjem Sveučilišta u Zadru 4. srpnja 2002. *Zakonom o osnivanju Sveučilišta u Zadru*, navedene ustanove su, zajedno sa Studentskim centrom u Zadru, preustrojene u 16 sveučilišnih odjela i 9 stručnih službi Sveučilišta. U Trgovačkom sudu u Zadru Sveučilište je registrirano 29. siječnja 2003., a izbori za sastav Senata raspisani su u veljači 2003. Okončanjem izbora 25. ožujka 2003. sazvana je prva konstituirajuća sjednica Senata Sveučilišta u Zadru“ (<http://www.unizd.hr/o-nama>). Ova promjena za Odsjek za ruski jezik i književnost bila je važna ponajprije zbog toga što je (poglavito zbog kadrovskih (ne)prilika) bio priključen Odjelu za kroatistiku i slavistiku te je gotovo 20 godina sudbina rusistike bila tijesno povezana sa zadarskom kroatistikom. Iako se u nazivu odjela referiralo na slavistiku, zbog ekonomske situacije, nikada se nije razvijao taj segment (ako se izuzme vrijedna suradnja s Moravskom županijom i češkim lektoratom¹⁴). Tek od akademske godine 2018./2019. zadarska rusistika opet ima „nezavisni“ status i radi u okviru Odjela za rusistiku.

Prelazak na bolonjski sustav uključivao je brojne predradnje. Da bi se studenti koji su upisivali studij u ak. god. 2005./2006. mogli upisati na nove, bolonjske, programe studija, sveučilišta su dobila zadatak da pripreme najprije popis preddiplomskih, diplomskih i poslijediplomskih programa „koje će predati na evaluaciju sa svim potrebnim detaljima, opisati način osiguranja kvalitete u provedbi tih studijskih programa, shemu studentske pokretljivosti, točno navesti uvjete za upis svakog pojedinog studija te na temelju realne procjene kapaciteta za provedbu svakog programa studija odrediti maksimalan broj studenata koji se na nj mogu upisati. Tek u drugom koraku, do 1. travnja, trebalo je dovršiti programe, provesti njihovu internu evaluaciju na temelju uputa Nacionalnog vijeća za visoku naobrazbu i predati ih Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa na daljnji postupak“ (Polić Bobić 2005: 13). U tu svrhu izrađen je i „Prijedlog preddiplomskog i diplomskog programa za studij Ruski jezik i književnost“ koji je dobio dopusnicu za izvođenje i na kojem se temelji i aktualni program. Ovaj elaborat dug je 65 kartica, a i danas je dostupan na stranicama odjela: <http://www.unizd.hr/Portals/35/2012-2013/reformirani%20studij%20rusistike.pdf>.

¹⁴ U okviru Odjela postojala je i vrijedna suradnja sa Slovenijom i slovenskim lektoratom, ali slovenski jezik nikada nije zaživio kao izborni kolegij za rusiste.

U elaboratu, uz prijedlog programa, nalazimo i opće informacije o razlozima pokretanja studija, dosadašnjim iskustvima predlagača u provođenju ekvivalentnih i sličnih programa, uvjetima upisa na studij, kompetencijama koje se stječu na studiju, nazivu akademskog stupnja koji se stječe završetkom studija te opise svakog pojedinog kolegija. Prvi put se navode i ECTS¹⁵ bodovi.

Program koji se navodi u tom kratkom elaboratu je sljedeći:

I. godina (1. i 2. semestar)

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Jezične vježbe 1			6	4	Jezične vježbe 2			6	4
Uvod u studij ruskog jezika 1	I	I		3	Uvod u studij ruskog jezika 2	I	I		3
Uvod u studij ruske književnosti 1	I	I		3	Uvod u studij ruske književnosti 2	I	I		3
Elementarna gramatika 1	I			1,5	Elementarna gramatika 2	I			1,5
Izborni predmet s matičnog odjela									
Hrvatski za rusiste 1			I	1,5	Hrvatski za rusiste 2			I	3
Izborni predmeti s drugih odjela									
Strani jezik			I	1,5	Strani jezik			I	1,5

II. godina (3. i 4. semestar)

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Jezične vježbe 3			4	3	Jezične vježbe 4			4	3
Morfologija 1	30	30		3	Morfologija 2	30	30		3
Ruski romantizam	15	15		3	Ruski realizam	15	15		3
Staroslavenski jezik 1	30			2,5	Staroslavenski jezik 2	30			2,5
Izborni predmeti s drugih odjela									
Regionalna geografija Rusije 1			I	1,5	Osnove latinskoga jezika			I	1,5
Osnove grčkog jezika			I	1,5					

¹⁵ European Credit Transfer System.

III. godina (5. i 6. semestar)

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Jezične vježbe 5			4	3	Jezične vježbe 6			4	3
Sintaksa jednostavne rečenice	30	30		3	Sintaksa složene rečenice	30	30		3
Dezintegracija ruskog realizma	15	15		3	Ruska književnost 20.st.	15	25		3
Poljski jezik 1			30	2	Poljski jezik 2			30	2
Izborni predmet s matičnog odjela									
Ruska kultura i civilizacija			15	1,5	Ruska kultura i civilizacija			15	1,5
Izborni predmeti s drugih odjela									
			15	1,5				15	1,5

DIPLOMSKI STUDIJ – trajanje 4 semestra
Nastavnički smjer I. godina (1. i 2. semestar)

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Jezične vježbe 7			4	3	Jezične vježbe 8			4	3
Starija ruska književnost II. – 13. st.	15	15		3	Starija ruska književnost 14. – 18. st.	15	15		3
Leksikologija RJ	30	30		3	Frazeologija ruskoga jezika	30	30		3
Metodika nastave RJ 1	15	15		3	Metodika nastave ruskoga jezika 2	15	15		2
Izborni predmet s matičnog odjela									
Avangarda, modernizam, postmodernizam	15			1					
Izborni predmeti s drugih odjela									
			15	1,5	Avangarda i postmoderna	15			1,5
					Izborni u okviru Sveučilišta				1,5

II. godina (3. i 4. semestar)¹⁶

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Lingvostilistika	15			1,5	Izrada magistarskog rada/ konzultacije s mentorom				15
Fantastika i groteska u RK	15			1,5					
Poredbena H-R gramatika	15			1,5					
Izborni predmeti s drugih odjela									
Semantika – izborni s drugog odjela	15			1,5					
Jezik i kultura	15			1,5					
Medijska kultura	15			1,5					
Fantastična umjetnost	15			1,5					
Figurativna umjetnost modernog i postmodernog razdoblja	15			1,5					

Prevoditeljski smjer

I. godina (1. i 2. semestar)

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Prevođenje proze	15	30		2,5	Prevođenje poezije	15	30		2,5
Ostalo isto kao nastavnički smjer									

¹⁶ Navodi se pogrešno kao V. godina.

II. godina (3. i 4. semestar)¹⁷

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
kao nastavnički smjer (samo se ne upisuje nast. modul)					Izrada magistarskog rada/ konzultacije s mentorom				15
Izborni predmet s matičnog odjela									

S obzirom na to da se s vremenom sve veći naglasak kod pokretanja studija daje ekonomskoj komponenti studija (zapošljivost, potražnja za kadrovima određenog profila), a ne akademskoj, u elaboratu se kao razlozi pokretanja studija navode potrebe tržišta rada u javnom i privatnom sektoru i, ponavljajući manje-više doslovno riječi iz elaborata iz 1995., ističe zapošljivost u prosvjeti, privredi (korespondent-prevoditelj) i turizmu (str. 1). Dodaju se još poslovi u medijima i nakladništvu. Također se sve više naglašava kompatibilnost studija u odnosu na druge studije u zemlji i inozemstvu, pa se u elaboratu navodi kako studij podupire ideju o mobilnosti studenata „budući da će se ostvareni bodovi na drugim rusističkim studijima priznavati na rusistici u Zadru“ (str. 2).

S obzirom na to da je bolonjski sustav u to doba još bio nov, nije sasvim do kraja bio prihvaćen koncept preddiplomskog i diplomskog studija¹⁸ pa se iz programa jasno vidi da je bio zapravo zamišljen kao objedinjeni program, a tako se i izrijekom navodi „predlaže se pokretanje studijskih programa u kojima su preddiplomski i diplomski dijelovi objedinjeni u cjelinu“ (točka 2.7 na str. 2). Tek će se kasnije program profilirati tako da sva elementarna znanja o jeziku bivaju koncentrirana u preddiplomskom studiju, dok se na diplomskom studiju program razvija u smjeru usavršavanja nastavničkih ili prevoditeljskih kompetencija.

U ovom programu jasno je vidljivo da je riječ o „prijelaznoj fazi“ na novi sustav – jer je vidljiva tendencija prema formiranju jednosemestralnih kolegija, ali ta tendencija nije do kraja provedena (kolegiji su jednostavno „mehanički“ podijeljeni na I. i 2. dio).

Sam program gotovo je identičan onomu iz 1995. Vidljive su manje razlike, primjerice kolegiji iz književnosti nazivaju se konkretnije, a ne samo Ruska književnost I, II, III i sl., a imaju i manje sati. Sintaksa je također, umjesto dvosemestralnog kolegija, podijeljena na dva jednosemestralna.

¹⁷ Navodi se pogrešno kao V. godina.

¹⁸ On do dana današnjeg, nažalost, nije prihvaćen na hrvatskom tržištu rada.

Metodika je pomaknuta na diplomsku razinu, a na diplomskoj razini nema suvremene ruske književnosti. I naravno, najveća promjena je da je dodan cijeli jedan semestar, tj. zimski semestar 2. godine diplomskog studija, dok se magistarski rad piše tek u ljetnom semestru. S obzirom na to da za tako veliku promjenu nisu bili ispunjeni svi uvjeti (ponajprije kadrovski), taj je semestar na neki način skup pogodnih kolegija „prikupljenih“ na različitim odjelima (primjerice Povijest umjetnosti). Tek će se kasnije taj semestar i sadržajno znatnije povezati s ostatkom programa.

„Razvijena“ Bolonja

U sljedećim godinama se rad prema bolonjskom sustavu sve više unaprjeđuje te se program dinamizira. Dok se prije nastava izvodila prema istom programu nekoliko desetljeća, sada se svake godine program mijenja – doduše oko uvijek čvrsto određene okosnice koja je temeljena na staroj predbolonjskoj tradiciji i novoj – bolonjskoj.

Naime, stara tradicija očituje se u tome da se kroz program studija izdvajaju tri cjeline. Prva cjelina su kolegiji iz suvremenog ruskog jezika zajedno s jezičnim/lektorskim vježbama, druga cjelina su kolegiji iz ruske književnosti (od starije do sasvim recentne), a treća cjelina su kolegiji povezani s metodikom. Nova tradicija očituje se u tome da se program dijeli na dva dijela. Sva osnovna znanja predaju se u preddiplomskom studiju (predviđena zanimanja primjerice u turizmu i gospodarstvu), dok se na diplomskom studiju daju sadržaji koji omogućuju studentima rad u nastavi ili usmjeravanje prema prevodilačkoj struci.

Promjene u programu koje su vrlo dinamične, ipak ne upozoravaju na kaotičnost i nepostojanje strukture. Zapravo se vrlo stroga struktura ovim intervencijama samo dodatno obogaćuje, dakle nije riječ o njezinu narušavanju. Ipak bi se moglo reći da postoje određena „traženja“ kad je riječ o satnici pojedinih predmeta, a i broju ECTS-a. Također, neke promjene bile su uvjetovane i kadrovskim mogućnostima Odsjeka i Odjela.

Novost je i ponuda izbornih kolegija za studente drugih studija na Sveučilištu, također za studente na međunarodnoj razmjeni (na engleskom jeziku primjerice kolegij *Dystopia and Language*). I studenti matičnoga studija potiču se da slobodnije biraju izborne kolegije s drugih odjela pa se popis izbornih kolegija ponekad i ne navodi¹⁹.

---

¹⁹ Uvijek je postojala mogućnost da student zatraži upis nekog izbornog kolegija koji nije bio naveden u redu predavanja. Takve je molbe Odsjek u pravilu odobravao.

Prve dvije akademske godine koje su slijedile nakon provedbe prvog bolonjskog programa (2006./2007., 2007./2008.) bile su relativno „mirne“ i u tim godinama u odnosu na akreditirani program nije bilo gotovo nikakvih promjena. Najčešće je riječ samo o manjim promjenama u ponudi izbornih kolegija.

Tek se 2008./2009. događaju prve važnije promjene. Na preddiplomskom studiju: kolegiji Elementarna gramatika I i 2 s 1,5 boda povisuju se na 2 ECTS boda, a kolegiji Staroslavenski I i 2 s 2,5 povisuju se na 3 ECTS boda. U 6. semestru se kao obavezni predmet uvodi *Završni ispit* (10 vježbi i 3 ECTS-a), a kao izborni za studente drugih odjela uvodi se kolegij *Kultura i civilizacija Rusije I i 2 (za nerusiste)* (1 predavanje tjedno i 2 ECTS-a po semestru).

Akademske godine 2009./2010. događaju se prve važnije promjene i na preddiplomskoj i na diplomskoj razini te se stoga ovdje navodi red predavanja za tu akademsku godinu u cijelosti.

I. godina (1. i 2. semestar)

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Jezične vježbe 1			6	4	Jezične vježbe 2			6	4
Osnove fonetike i fonologije RJ	1	1		3	Morfologija 1	2	1		3
Uvod u studij RK 1	2			3	Ruski romantizam	1	1		3
Ruski u učionici			2	2	Uvod u lingvistiku	1	1		3
Izborni predmeti s matičnog studija									
Hrvatski za rusiste 1			1	3	Hrv. za rusiste 2			1	3
Predmeti koji se nude studentima drugih odjela									
Kultura i civilizacija Rusije za nerusiste 1	1			2	Kultura i civilizacija Rusije za nerusiste 2	1			2

II. godina (3. i 4. semestar)

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Jezične vježbe 3			6	4	Jezične vježbe 4			6	4
Morfologija 1	2	2		3	Morfologija 2	2	2		3
Ruski romantizam	1	1		3	Ruski realizam	1	1		3
Staroslavenski 1	2			2	Staroslavenski 2	2			3
Izborni predmeti s matičnog studija									

Brodski	I	I	2			
Predmeti koji se nude studentima drugih odjela						
Kultura i civilizacija Rusije za nerusiste 1	I		2	Kultura i civilizacija Rusije za nerusiste 2	I	2

III. godina (5. i 6. semestar)

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Jezične vježbe 5			4	3	Jezične vježbe 6			4	3
Sintaksa jednostavne rečenice	2	2		3	Sintaksa složene rečenice	2	2		3
Dezintegracija realizma	I	I		3	RK 1.pol.20.st.	I	I		3
Leksikologija RJ	I	I		3	Frazeologija RJ	I	I		3
					Kultura i civilizacija Rusije	2			2
					Završni			10	3
Izborni predmeti s matičnog studija									
Poljski jezik 1	I	I		2	Poljski jezik 2	I	I		2
Povijest Rusije 1	2			2	Povijest Rusije 2	2			2
J. Brodski	I	I		2					
Predmeti koji se nude studentima drugih odjela									
Kultura i civilizacija Rusije za nerusiste 1	I			2	Kultura i civilizacija Rusije za nerusiste 2	I			2
J. Brodski	I	I		2					

Na preddiplomskom studiju, u odnosu na prethodnu godinu, uveden je u 1. semestru kolegij: *Ruski u učionici (praksa iz Metodike)* (2V tjedno i 2 boda). U 1. semestru umjesto kolegija *Uvod u studij ruskog jezika 1* uvodi se kolegij *Osnove fonetike i fonologije ruskoga jezika* (isti broj i vrsta sati te bodova) što zapravo i odgovara sadržaju toga kolegija kako se on izvodio dugi niz godina. U 2. semestru umjesto kolegija *Uvod u studij ruskog jezika 2* uvodi se kolegij *Uvod u lingvistiku* (isti broj i vrsta sati te bodova). Te će se promjene u kasnijim godinama reflektirati i na druge godine iz suvremenoga ruskog jezika. Kao izborni kolegij u 3. semestru uvodi se *J. Brodski* (1P + 1S i 2 boda), a isti kolegij se nudi i ostalim studentima na Sveučilištu. U 5. i 6. semestru *Poljski jezik 1 i 2* (koji je nekoliko desetljeća bio obavezni kolegij) postaje izborni kolegij, a

kao obavezni kolegiji prebacuju se s diplomske razine studija *Leksikologija ruskoga jezika* (IP + 1S i 3 boda) i *Frazeologija ruskoga jezika* (IP + 1S i 3 boda).

I diplomski studij je pretrpio važne promjene te se stoga navodi cijeli red predavanja.

Nastavnički smjer I. godina (1. i 2. semestar)

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Svi su predmeti izborni.					Svi su predmeti izborni.				
Izborni predmeti s matičnog studija					Izborni predmeti s matičnog studija				
Suvremena RK 1	15	15		3	Suvremena RK 2	15	15		3
Neologija suvr. RJ	15	15		3	Prevođenje poezije	15	30		3
Prevođenje u. proze	15	30		3	Povijest Rusije 2	30			2
Povijest Rusije 1	30			2	Starija RK	15	15		3
Leksikologija RJ	15	15		3					
J. Brodski	15	15		2					
Zajedničke programske osnove (pedagoški modul)									
Predmeti koji se nude studentima drugih odjela									
J. Brodski	15	15		2					

II. godina (3. i 4. semestar)

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Ruski u učionici (praksa iz metodike)			30	2	Izrada magistarskog rada				15
Izborni predmeti s matičnog studija									
Prevođenje str. teksta	15	15		3					
Neologija suvr. RJ	15	15		3					
Suvremena RK 1	15	15		3					
Suvremena RK 2	15	15		3					
J. Brodski	15	15		2					
Prevođenje umj. proze	15	30		3					

Prevoditeljski smjer I. godina (1. i 2. semestar)

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Prevođenje umj. proze	15	30		3	Prevođenje poezije	15	30		3
Leksikologija RJ	15	15		3					

Izborni predmeti s matičnog studija ostali predmeti iz ponude Odsjeka (isto kao u nast.smj.)

Prevoditeljski smjer II. godina (3. i 4. semestar)

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Prevođenje struč. teksta	15	15		3	Izrada magistarskog rada				15

Izborni predmeti s matičnog studija ostali predmeti iz ponude Odsjeka (isto kao u nast.smj.)

Promjene su išle u smjeru ukidanja Jezičnih vježbi 7 i 8 (tj. ukidanja vježbi na diplomskom studiju) te povećanja izbornosti predmeta kako bi se potaklo i omogućilo studentima da sami u što većoj mjeri osmisle svoj studij na diplomskoj razini. Iskustvo će, međutim, pokazati da je i na diplomskoj razini potrebno odrediti barem minimalan broj obaveznih kolegija. Također, iako su kolegiji Poslovni ruski i Ruski u turizmu bili zamišljeni kao istovjetni jezičnim vježbama, zbog lakše usporedivosti s drugim rusističkim studijima, vraćen je izvorni koncept naziva Jezične vježbe na svim godinama preddiplomskog studija, dok se Poslovni ruski održao kao izborni kolegij, najprije na diplomskom studiju, a potom na preddiplomskom studiju. Kao alternativa jezičnim vježbama uvodi se od akad. godine 2016./2017. Konverzacijski seminar na diplomskom studiju, ali je pretpostavka da se rad na jeziku provodi i kroz druge kolegije, osobito kolegije prevođenja. Također se za stalno vraća i kolegij Elementarna gramatika s obzirom na to da je iskustvo pokazalo da je kolegij itekako potreban u nastavi s početnicima.

Sljedeća varijanta programa iz akad. godine 2010./2011. označila je propisivanje obaveznih kolegija i na diplomskoj razini, a uz manje promjene temelj je i današnjeg programa²⁰.

²⁰ Program iz akad. godine 2016. naveden je u monografiji *Odsjek za ruski jezik i književnost, u povodu 60 godina rada* (str. 49–70).

2010./2011.

**Preddiplomski studij.
I. godina (1. i 2. semestar)**

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Jezične vježbe 1			90	4	Jezične vježbe 2			90	4
Elementarna gramatika 1	15			2	E. gramatika 2	15			2
Osnove fonetike i fonologije RJ	15	15		3	Ruski romantizam	15	15		3
Uvod u studij RK 1	15	15		3	Uvod u lingvistiku	30			3
Ruski u učionici			30	2	Morfologija 1	30	15		3
Izborni predmeti s matičnog studija									
Hrvatski jezik za rusiste			30	2					

II. godina (3. i 4. semestar)

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Jezične vježbe 3			60	4	Jezične vježbe 4			60	4
Morfologija 2	30	15		3	Sintaksa j. rečenice	15	15		3
Rani i razvijeni realizam	15	15		3	Visoki realizam	15	15		3
Staroslavenski jezik 1	30			3	Staroslavenski j. 2	30			3
Čitanje odabranih tekstova 1			2	2	Čitanje odabranih tekstova 2			2	2

III. godina (5. i 6. semestar)

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Ruski u turizmu 1			60	4	Ruski u turizmu 2			60	4
Sintaksa složene rečenice	15	15		3	Frazeologija RJ	15	15		3
Leksikologija RJ	15	15		3	RK 20. stoljeća	15	15		3

Dezintegracija realizma	15	15		3	Poljski jezik 2	15	15		2
					Završni ispit			10	3
					Kultura i civilizacija Rusije	30			2
Izborni predmeti s matičnog studija									
Poljski jezik I	15	15		2	Poljski jezik 2	15	15		2
Povijest Rusije I	15	15							
J. Brodski	15	15							
Dystopia and Language	15	15							
Predmeti koji se nude studentima drugih studija									
Dystopia and Language	15	15		5	Kultura i civilizacija Rusije za nerusiste	30			2

Diplomski studij: nastavnički smjer.
I. godina (1. i 2. semestar).

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Stilistika suvremenoga RJ	15	30		5	Jezik medija	15	30		5
Izborni predmeti s matičnog studija									
Suvremena RK I	15	30		3	Suvremena RK 2	15	30		3
Neologija suvremen. RJ	15	15		3	Ruski folklor	15	15		3
Prevođenje umjetničke proze	15	30		3	Prevođenje poezije	15	30		3
Povijest Rusije I	15		15	3	Povijest Rusije 2	15		15	3
Kazališna radionica u nastavi stranih jezika	15	15		3					
J. Brodski	15	15		2					
Dystopia and Language	15	15		5					
Zajedničke programske osnove (pedagoški modul)									
Predmeti koji se nude studentima drugih odjela									
J. Brodski	15	15		2					
Dystopia and Language	15	15		5					

Diplomski studij: nastavnički smjer.
II. godina (3. semestar i 4. semestar)

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Ruski u učionici (praksa iz metodike)			30	5	Izrada magistarskog rada				15
Metodika nastave RJ	30	15		5					
Poslovni ruski		15	15	3					
Izborni predmeti s matičnog studija									
Prevođenje stručnog teksta	15	15		3					
Neologija suvr. RJ	15	15		3					
Dystopia and Language	15	15		5					
Kazališna radionica u nastavi stranih jezika	15	15		3					
J. Brodski	15	15		3					
Kolegiji koji se nude studentima drugih studija									
J. Brodski	15	15		3					
Dystopia and Language	15	15		5					

Diplomski studij: prevoditeljski smjer.
I. godina (1. i 2. semestar)

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Prevođenje umjetničke proze	15	30		5	Prevođenje poezije	15	30		5
Stilistika suvremenoga RJ	15	30		5	Jezik medija	15	30		5
Izborni predmeti s matičnog studija (isto kao u nast.smj.)									

Prevoditeljski smjer.**II. godina (3. Semestar i 4.)**

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Prevođenje stručnog teksta	15	30		5	Izrada magistarskog rada				15
Poslovni ruski jezik		15	15	3					
Izborni predmeti s matičnog studija ostali predmeti iz ponude Odsjeka (isto kao u nast.smj.)									

Potrebno je još navesti da se od akademske godine 2013./2014. izvodi i jednopredmetni diplomski studij (nastavničkog smjera).

Prvi akreditirani program ovoga smjera izgledao je ovako:

Jednopredmetni studij.**I. godina (1. i 2. semestar)**

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Stilistika suvremenoga RJ	30	30		5	Jezik medija i neologija RJ	15	30		5
Suvremena RK I	30	30		5	Prevođenje umjetničkog teksta	30	60		5
					Suvremena RK 2	30	30		3
Izborni predmeti s matičnog studija									
Brodski	15	15			Starija ruska književnost	15	30		5
Kazališna radionica u nastavi stranih jezika	15	15		3	Dystopia and Language	15	15		4
TRADUKTOLOŠKI KOLEGIJ				3	Staroslavenski za rusiste	30			3
Zajedničke programske osnove (pedagoški modul)									

Jednopedmetni studij. II. godina (3. i 4. semestar)

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS		
	P	S	V			P	S	V			
Ruski u učionici (praksa iz metodike)			30	5	Izrada magistarskog rada				15		
Metodika nastave RJ	30	15		5							
Kultura pisane riječi			60	5							
Prevođenje stručnog teksta	15	15		3							
Izborni predmeti s matičnog studija											
Brodski	30										
Metafora-filozofski aspekt	30	30									
Estetika	30	30									
Slavenska filologija	30	30									

Tijekom godina provodile su se manje korekcije programa, ali je on, naročito što se obaveznih /temeljnih kolegija tiče sada vrlo postojan. Osvježenja se jednostavno uvode kroz instituciju izbornih kolegija.

Za kraj navodi se ovdje još i aktualni program 2018./2019.

I. godina (1. i 2. semestar)

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Jezične vježbe 1			90	4	Jezične vježbe 2			90	4
Elementarna gramatika 1	30			2	E. gramatika 2	15			2
Osnove fonetike i fonologije RJ	30			3	Ruski romantizam	15	15		2
Uvod u studij RK	30	15		3	Uvod u lingvistiku	30			2
Ruski u učionici 1			15	2	Morfologija 1	30	15		3
Izborni predmeti s matičnog studija									
Hrvatski jezik za rusiste 1			30	2	HJ za rusiste 2			30	2

				Čitanje odabranih k. tekstova	30	2
				Ruski u učionici 2	15	2
				Kultura i civilizacija Rusije	30	2
Kolegiji koji se nude studentima drugih studija						
Akademsko pismo	15	15	3	Kultura i civilizac. Rusije za nerusiste	30	2

II. godina (3. i 4. semestar)

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Jezične vježbe 3			60	4	Jezične vježbe 4			60	4
Morfologija 2	15	15		3	Sintaksa j. rečenice	15	15		3
Rani i razvijeni realizam	15	15		3	Visoki realizam	30	15		4
					Stsl. za rusiste	15	15		3
Izborni s matičnog									
Češki u turizmu 1	30		30	3	Češki u turizmu 2	30		30	3
Hrvatski jezik za rusiste 1			30	2	Hrvatski j. za r 2			30	2
Ruska poezija u nastavi ruskog jezika	15	15		3	Kultura i civilizacija Rusije	30			2
Pov rusije 1	30			2	Ruski u učionici			15	2
Češki jezik za slaviste 1	30		30	3	Češki jezik za slaviste 2			60	3
Čitanje odabranih lingvističkih tekstova			30		Čitanje odabranih književnih tekstova 2				
Akademsko pismo	15	15		3	Folklor ruskoga naroda	30			2
Teorija i praksa medija	30	30		3	Povijest Rusije 2	30			2
					Medijska pismenost	15	15		3

III. godina (5. i 6. semestar)

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Jezične vježbe 5			60	4	Jezične vježbe 6			60	4
Sintaksa složene rečenice	15	15		3	Frazeologija RJ	15	15		3
Leksikologija RJ	15	15		3	RK prve pol. 20. st.	30	30		3
Dezintegracija realizma	30	15		3	Završni ispit				3
Izborni predmeti s matičnog studija									
Češki jezik u turizmu 1	30		30	3	Češki j. u turizmu 2	30		30	3
Češki jezik u turizmu 3	30		30	3	Češki j. u turizmu 4	30		30	3
Hrvatski j. za rusiste 1			30	2	Hrvatski j. za rusiste 2			30	2
Povijest Rusije	30			2	Povijest Rusije 2	30			2
Filmska radionica u nastavi ruskoga jezika	15	15		3	Folklor ruskoga naroda	30			2
Daniil Harms i oberiuti	15	15		2	Češki za slaviste 2				
					Poslovni ruski jezik	15	15		3
Predmeti koji se nude studentima drugih studija.									
Akademsko pismo	15	15		3	Medijska pismenost	15	15		3
Teorija i praksa medija	30	30		3					

Diplomski studij: jednopredmetni.
I. godina (1. i 2. semestar).

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Stilistika suvremenoga RJ	30	30		5	Jezik medija i neologija RJ	30	30		5
Suvremena RK	30	30		5	Starija RK	30	15		5
Izborni predmeti s matičnog studija									
Jazykovye stereotypy v slavjanskih jazykah	15	15		4	Dystopia and Language				

Konverzacijski seminar I	30	3	3	Slav. jezici u zrcalu jazykovej hry	15	15	4
				Prevođenje stručnog teksta	30	30	5
Češki j. u turizmu I	30	30	3	Krim. žanr u rus. književnosti	15	15	3
Češki j. u turizmu 3	30	30	3	Češki j. u turizmu I	30	30	3
Teorija i praksa medija	30	30	3	Češki j. u turizmu 3	30	30	3
Češki j. za slaviste I	30	30	3	Medijska pismenost	15	15	3
Teorija prevođenja	30		4	Češki j. za slaviste 2	30	30	3
Kolegiji koji se nude studentima drugih odjela.							
Jazykovye stereotipy v slav. jazykah	15	15	4	Dystopia and Language			
Zajedničke programske osnove (pedagoški modul)							

Jednopedmetni studij. II. godina (3. i 4. semestar).

Obavezni predmeti	Zimski			ECTS	Obavezni predmeti	Ljetni			ECTS
	P	S	V			P	S	V	
Ruski u učionici 1 (praksa iz metodike)		15	15	5	Ruski u učionici 2 praksa				3
Metodika nastave RJ	30	15		5					
Prevođenje umjetničkog teksta	30	30		5					
Izborni predmeti s matičnog studija									
Konverzacijski seminar 2		30		3					
					Izrada magistarskog rada				15
Češki j. u turizmu I	30		30	3					
Češki j. u turizmu 3	30		30	3					
Teorija i praksa medija	30	30		3					
Češki j. za slaviste I	30		30	3					
Predmeti koji se nude studentima drugih studija.									
Jazykovye stereotipy v slav. jazykah	15	15		4	Dystopia and Language				

Treba dodatno napomenuti da paket za stjecanje nastavničkih kompetencija, uz kolegije koji su isti za sve studente i koji se odrađuju kroz rad Centra Stjepan Matičević, čine kolegiji: Ruski u učionici 1, Ruski u učionici 2, Ruska poezija u nastavi ruskoga jezika, Akademsko pismo, Filmska radionica u nastavi ruskoga jezika, Kazališna radionica u nastavi ruskoga jezika, Jazykovye stereotypy v slavjanskih jazykah, Slavjanske jazyki v zerkale jazykovej igry, Metodika nastave ruskoga jezika, Ruski u učionici 1 (praksa), Ruski u učionici 2 (praksa) što je ukupno 300 sati nastave i 37 ECTS-a (bez nastave i ECTS-a koji se ostvaruju putem općih programskih osnova).

Zaključak

Razvoj programa ruskoga jezika i književnosti na visokoškolskim ustanovama u Zadru (Filozofski fakultet u Zadru i potom Sveučilište u Zadru) pokazuje, s jedne strane, tradicionalno postavljen okvir – temeljni jezični kolegiji jezične vježbe i kolegiji iz suvremenog ruskog jezika (prema jezičnim razinama) upotpunjeni su kolegijima iz književnosti postavljenim kronološki (osim u slučaju starije ruske književnosti koja se daje na kraju programa zbog svoje kompleksnosti). S druge strane, uočen je i dinamični element programa – kolegiji koji prate nove tendencije u filološkim studijima: poglavito okrenutost prema medijima, traduktologiji, jezičnoj igri i sl.

Nedostaju kolegiji iz šireg spektra rusistike: film, politika i sl., ali se takvi sadržaji nastoje dati kroz druge kolegije, tako da studenti ipak na studiju mogu dobiti temeljna znanja i o ovim segmentima rusistike.

Izrasla poglavito iz tradicija zagrebačke rusistike zadarska rusistika u svojim početcima slijedi zagrebački program, ali i nastojanja da se realizira visoka kvaliteta nastave. Narastavši i osamostalivši se, program zadarske rusistike ne stagnira, nego upravo suprotno, biva jedan od programa koji se na Sveučilištu u Zadru najbrže prilagođava bolonji i koristi se njezinim kreativnim mogućnostima razvijanja programa i povezivanja programa s drugim programima unutar sveučilišta u Zadru, ali i drugim sveučilištima izvan Hrvatske.

Najprije se upravo na rusistici na Sveučilištu u Zadru uvode kolegiji prevođenja umjetničkih i stručnih tekstova, a vrlo rano se počinje obraćati pozornost i na izučavanje diferenciranih „jezika“ (*Poslovni ruski* ili *Ruski u turizmu* primjerice), ali se ne zapostavlja ni razvoj „tradicionalnih“ filoloških tema. Povezuju se i otvaraju programi i prema drugim studijima unutar Sveučilišta ili za studente u Erasmus programima razmjene (primjerice

kolegij na engleskom jeziku *The Language of the Dystopian Novel* ili kolegiji o ruskoj civilizaciji na hrvatskom jeziku).

U okviru bilateralnih ugovora i Erasmus mobilnosti studenti ruskoga jezika na zadarskoj rusistici su u najvećem postotku upravo zbog takvog odnosa matičnoga studija. To se iznimno pozitivno reflektira na kompetencije stečene na studiju zadarske rusistike. Velike napore (odnedavno) Odjel je činio upravo za stipendiranje i svekoliku pomoć studentima za odlazak u Rusiju.

Promatrajući povijesni kontekst i razvoj vidljivo je da je u svakom periodu uloženi maksimalan trud da se program razvija i provodi maksimalno kvalitetno. Za to ponekad nije bilo razumijevanja na državnoj razini (problemi oko zapošljavanja kadrova, angažmana stranih lektora i sl.), ali bez obzira na to zadarska rusistika postojano ulaže u svoj razvoj i može se reći da danas ima zavidnu kadrovsku situaciju (iako je potreban još jedan lektor).

I danas, međutim, ostaju neki problemi – primjerice poteškoće u izvođenju prakse, metodičke, i još više prevodilačke.

LITERATURA

1. Božić, R., Matek Šmit Z. *Odsjek za ruski jezik i književnost, u povodu 60 godina rada* Zadar: Sveučilište u Zadru, 2016.
2. Festini, H. i dr. *Dvadeset godina filozofskog fakulteta u Zadru (1956-1976)*. Zadar: Filozofski fakultet – Zadar, „Narodni list“, 1976.
3. Rister, V. *Nastavni plan i program Dvopredmetnog redovnog dodiplomskog sveučilišnog studija ruskog jezika i književnosti u Zadru*, Zadar: Odsjek za ruski jezik i književnost, 1995.
4. Polić Bobić, M. i dr. *Prvi koraci u Bolonjskom procesu*, http://www.kif.unizg.hr/_download/repository/Bologna.pdf. (2. 2. 2019.)
5. <http://www.unizd.hr/Portals/35/2012-2013/reformirani%20studij%20rusistike.pdf> (2. 2. 2019.)
6. <http://www.unizd.hr/ruski/program/preddiplomski> (2. 2. 2019.)

РАЗВИТИЕ ПРОГРАММЫ ИЗУЧЕНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ В ЗАДАРСКОМ ВЫСШЕМ УЧЕБНОМ ЗАВЕДЕНИИ

В статье приводятся и анализируются данные о развитии программы изучения русского языка и литературы, которая реализовывалась сначала на Задарском философском факультете, а затем в Задарском университете. Анализ показывает, что, с одной стороны, программа имела и имеет традиционную структуру: курсы современного русского языка, соответствующие языковым уровням, дополняются курсами русской литературы, выстроенными хронологически (за исключением древнерусской литературы). С другой стороны, видна определенная динамика в развитии программы: появились курсы, которые отражают новые тенденции в филологических исследованиях (особенно интерес к СМИ, переводоведению, языковой игре и т. д.). Отсутствуют курсы из более широкого спектра русистики: кино, политика и т. д., но такие материалы, как правило, даются через другие курсы, поэтому студенты могут получить базовые знания об этих сегментах русистики.

Ключевые слова: *русистика, задарская русистика*